

Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu, 27 stycznia 2022

Krzysztof Wodiczko

Gabrielle

International Holocaust Remembrance Day, 27 January 2022

Krzysztof Wodiczko, *Gabrielle*, wideo (4:57), 2006

W poruszającym dokumencie *Gabrielle* Krzysztofa Wodiczki płomień niszczy jest tłumaczem symultanicznym wspomnień świadka Holokaustu – francuskiej Żydówki Gabrielle. Tłumaczenie, które można porównać z językiem migowym, eksponuje warstwę uczuciową jej wspomnień. Płomień okazał się niezwykle wrażliwym medium i czułym świadkiem świadka. Tak czułym, że nawet oddycha i płacze z Gabrielle.

Wideo Wodiczki pogłębia ikonografię motywu ognia. Przywodzi na myśl ofiarę całopalną (hebr. הֶלֶל, stgr. ὁλόκαυστος, łac. *holocaustum*) oraz chwilę, w której Bóg objawił się w płonącym krzewie i przemówił do Mojżesza. Słowa Gabrielle płoną, lecz jak ów krzew gorejący, nie zostają strawione przez ogień. „Mojżesz widział, jak krzew płonął ogniem, a nie spłonął od niego” (Wj 3,2). Wodiczko nadał temu, niespełna 5-minutowemu świadectwu Gabrielle, formę wizualną, która wzmacnia jego uniwersalizm. Dla Emmanuela Lévinasa Holokaust to dziura w dziejach. To także dziura w losie Gabrielle. Wideo Wodiczki jest przykładem sztuki wypełniającej tę dziurę współczuciem i pamięcią.

Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu jest obchodzony 27 stycznia w rocznicę wyzwolenia obozu Auschwitz-Birkenau (1945). Święto zostało uchwalone w 2005 roku przez Zgromadzenie Ogólne ONZ dla uczczenia pamięci 6 milionów ofiar pochodzenia żydowskiego zamordowanych w czasie II wojny światowej. Wcześniej (2004) Zgromadzenie Ogólne ONZ ustanowiło dni 8 i 9 maja Czasem Upamiętnienia i Pojednania poświęconym tym, którzy stracili życie podczas II wojny światowej.

Janusz Marciniak

Krzysztof Wodiczko, *Gabrielle*, video (4:57), 2006

In a moving documentary *Gabrielle* by Krzysztof Wodiczko, the flame of a candle is a simultaneous interpreter of the memories of a witness to the Holocaust – the French Jew Gabrielle. The translation, which can be compared with sign language, exposes the emotional layer of her memories. Flame turned out to be an extremely sensitive medium and a sensitive witness. So tender it even breathes and cries with Gabrielle.

Wodiczko's video deepens the iconography of the fire theme. It brings to mind the burnt offering (Hebrew: *עֹלָה*, Greek: *ὁλόκαυστος*, Latin: *holocaustum*) and the moment when God appeared in the burning bush and spoke to Moses. Gabrielle's words are on fire, but like this burning bush, they are not consumed by the fire. "Moses saw the bush burn with fire, and it was not burned by it" (Exodus 3:2). Wodiczko gave this, less than 5-minute testimony of Gabrielle, a visual form that strengthens its universalism. For Emmanuel Lévinas, the Holocaust is a hole in history. This is also the hole in Gabrielle's fate. Wodiczko's video is an example of art that fills this hole with compassion and memory.

The International Holocaust Remembrance Day is celebrated on January 27, on the anniversary of the liberation of the Auschwitz-Birkenau camp (1945). The holiday was designated in 2005 by the UN General Assembly to commemorate the 6 million victims of Jewish origin murdered during World War II. Earlier (2004) the UN General Assembly established the days of May 8 and 9 as a Time of Commemoration and Reconciliation for those who lost their lives during the Second World War.

Janusz Marciniak

Zapis ścieżki dźwiękowej wideo *Gabrielle*

Ojciec chciał zaangażować się jako żołnierz, podczas II wojny światowej, do Legii Cudzoziemskiej. Kiedy wyjechał, został zdemobilizowany i kiedy wrócił, został zadenuncjowany i deportowany do Auschwitz. Myślę, że w najgorszych koszmarach sennych nie sądził, że tak wróci do Polski. Naprawdę. Moja siostra opowiedziała mi dopiero 10 lat temu, że gestapo przyszło z policją.

Ja wtedy miałam rok. Moja matka krzyczała: „Macie już mojego męża!”. Moja siostra miała 5 lat więcej ode mnie, więc ona pamięta. Matka tak bardzo krzyczała, że policja zlitowała się nad nią i pozwoliła nam odejść. Więc matka zabrała nas do strefy wolnej. I kiedy siostra mi to opowiedziała 10 lat temu, to wtedy zrozumiałam, dlaczego ciągle krzyczę.

W czasie wyzwania Lyonu, podczas walk policji z ruchem oporu, mama została trafiona jakąś zabłąkaną kulą i zmarła w szpitalu. Mam także wspomnienie, że jestem w jakimś sklepie i że siedzimy na ławce. I że mi powiedziano, że moja matka wyjechała w podróż. I to, że jakaś mała dziewczynka przyszła i powiedziała, że moja matka nie żyje.

Jedyną rzecz, którą ocalałam, którą mam, która mi została, to papiery, które wciąż czytałam przez całe życie. I być może dlatego, że nigdy za wiele nie mówiłyśmy o tym, o ocalonych, co to jest być sierotą. Nie mam żadnego wspomnienia z dzieciństwa, ponieważ nie miałam dzieciństwa. To sprawiło, że żyłam dzieciństwem innych. To sprawiło, że nigdy nie wypowiedziałam słowa „mama”, „tata”. A więc tylko patrzenie na innych. Może tylko zazdrość. Ale to prawda, że zazdroszczę wszystkim, że chciałabym przeżyć życie od nowa, z rodzicami, żeby się mną zajmowano. I problem jest taki, że w wieku 67 lat brakuje mi tego i dziś, tak samo jak przedtem. Myślę, że to wywołało gniew. I ciągle jestem rozgniewana.

A soundtrack of the *Gabrielle* video

My father wanted to become involved as a soldier in the Foreign Legion during World War II. When he left he was demobilized and when he returned he was denounced and deported to Auschwitz. I think that in his worst nightmares he did not picture that he would come back to Poland this way. Really. My sister told me only 10 years ago that the Gestapo had come with the police.

I was then one year old. My mother screamed, "You already have my husband!". My sister was 5 years older than me, so she remembers. Mother was screaming so much that the police took pity on her and let us go. So my mother took us to the free zone. And when my sister told me about it 10 years ago, I understood why am I still screaming.

In the time of the liberation of Lyon, during the police fights with the Resistance, my mother was hit by a stray bullet and died in the hospital. I also have a memory that I am in some store and that we are sitting on a bench. And that I was told that my mother was away on a trip. And how some little girl came and said my mother was dead.

The only thing that I saved, that I have, that I have left are the papers that I have read all my life. And perhaps because we never talked too much about the survivors, what it is like to be an orphan. I have no childhood memories as I had no childhood. It made me live the childhood of others. It made me never say the words "mom", "dad". So just looking at others. Maybe just envy. But it's true that I'm envious of everyone, that I would like to relive my life anew, with my parents, to be taken care of. And the problem is that at 67, I miss it today as much as in the past. I think it made me angry. And I'm still angry.

Wideo *Gabrielle* Krzysztofa Wodiczki powstało we współpracy technicznej z Jerzym Stypułkowskim.

The video *Gabrielle* by Krzysztof Wodiczko was made in technical collaboration with Jerzy Stypułkowski.

Krzysztof Wodiczko, Professor in Residence of Art, Design and the Public Domain Graduate School of Design Harvard University. Doctor Honoris Causa of Magdalena Abakanowicz University of the Arts Poznan.

Biographical note: <https://www.krzysztofwodiczko.com/about>

Dziękuję Krzysztofowi Wodiczce za zgodę na pokaz wideo *Gabrielle* i Elżbiecie Jackowskiej za przekład wspomnienia z języka francuskiego na polski.

I would like to thank Krzysztof Wodiczko for agreeing to the *Gabrielle* video screening, and Elżbieta Jackowska for translating Gabrielle's memoirs from French into Polish.

Janusz Marciniak

Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu

Magdalena Abakanowicz University of the Arts Poznan

Wideo *Gabrielle* zostanie pokazane w Galerii Rotunda (hol głównego budynku UAP) przy Alejach Karola Marcinkowskiego 29.

24–28 stycznia 2022, od godz. 9.00 do 20.00.

Z powodu pandemii Covid-19 nie będzie uroczystego otwarcia pokazu.

The *Gabrielle* video will be shown in Rotunda Gallery (the hall of UAP main building) at Aleje Karola Marcinkowskiego 29.

January 24–28, 2022, from 9.00 a.m. to 8.00 p.m.

Due to the Covid-19 pandemic, there will be no opening ceremony of the show.

Uniwersytet Artystyczny
im. Magdaleny Abakanowicz
w Poznaniu

ABAKANOWICZ
UNIVERSITY

WYDZIAŁ MALARSTWA I RYSUNKU UAP

rotunda

